

УДК 378.016:[373.016:004](450+571)

С.Ю. Осадчук
м. Вінниця, Україна

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ: РОСІЙСЬКИЙ ДОСВІД

Постановка проблеми. 20 квітня 2011 року постановою Кабінету Міністрів України був прийнятий Державний стандарт початкової освіти. Відповідно до нього, до циклу предметів початкової школи, в освітню галузь «Технологія» був введений предмет «Сходинки до інформатики».

Аналіз попередніх досліджень. Цим кроком були практично реалізовані основ інформатики в початковій школі. Це ідеї В. Безпалька, В. Зінченка, О. Леонтєва, Ю. Машбиця, Н. Тализіної про дидактичні та психологічні аспекти застосування сучасних інформаційних технологій навчання; В. Бикова, А. Гуржія, М. Жалдака, Н. Морзе, О. Співаковського, Ю. Триуса про інформатизацію освіти; Н. Бібік, Л. Коваль, О. Савченко, Г. Тарасенко, І. Шапошнікової про проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів; В. Імбер, А. Коломієць, В. Коткова, Л. Петухова, О. Шиман про особливості підготовки майбутніх учителів початкових класів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

Зміна змісту початкової освіти тягне за собою і зміни в системі підготовки вчителів початкової школи. Вони полягають у зміні галузевих стандартів при підготовці студентів педагогічних навчальних закладів. Ці зміни тільки набувають чинності, тому для якісного та ефективного впровадження їх у навчальний процес потрібно проаналізувати досвід інших країн з цього питання. Найблищим сусідом з уже достатнім досвідом та схожою системою навчання є Російська Федерація. Тому розглянемо процес навчання майбутніх учителів інформатики в початковій школі на теренах Росії.

Мета статті — розглянути процес підготовки майбутніх учителів на різних освітніх рівнях та з урахуванням географічного положення навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Т. Зуєва у своїй роботі дає аналіз навчального процесу в ФГБОУ ВПО «Марийский государственный университет», Йошкар-Ола, Росія. Серед курсів професійної підготовки виділяється дисципліна «Технологія навчання інформатики», відображена методика викладання цієї дисципліни.

За основу підготовки майбутнього вчителя початкової школи взята думка про те, що вчитель має бути не просто вчителем, що володіє своїм предметом, але й психологом, що знає вікові особливості дітей; і дослідником, здатним проводити експериментальні дослідження і вододіти критично-рефлексичним аналізом, для якого характерна динамічність міркувань, уміння критично підійти до власних висновків так і до джерел «зовнішньої» інформації; і методистом, що володіє здібностями не тільки цікаво проводити класні та позакласні заняття, але і зацікавити дітей своїм предметом [2].

Окрім основного предмету «Технологія навчання інформатики», додатково вивчаються такі дисципліни як: «Аудіовізуальні технології навчання», «Використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у початковому процесі», «Теорія і методика навчання інформатики».

У процесі навчання застосовуються різні педагогічні технології (проблемне навчання, евристичне навчання, розвиваюче навчання, ігрові технології) та розглядається методика їх використання на уроках у початковій школі.

У процесі виконання лабораторних робіт студенти складають конспекти уроків інформатики у вигляді технологічної карти — опис процесу навчання у вигляді поетапних організаційних структур уроку з указанням засобів, що застосовуються, в якій цілісно представлені головні параметри навчального процесу, що забезпечують успіх навчання.

Аналізуючи робочу навчальну програму з дисципліни «Методика навчання та виховання (інформатика)» розроблену О.Пузирною можна зробити такі висновки:

- ця дисципліна належить до дисциплін професійного циклу та входить до складу базової частини ОПП;
- має міжпредметні зв'язки з дисциплінами «Теоретичні основи інформатики» та «Програмування»;
- вивчення дисципліни відбувається протягом 4 семестрів (з 4 по 7 навчальний семестр) із загальним навантаженням 360 годин, з яких 104 години аудиторних і 256 — самостійна робота;
- курс містить 6 розділів: «Методична система навчання інформатики та ІКТ в школі», «Пропедевтика основ інформатики в початковій школі», «Базовий курс інформатики», «Диференційне навчання інформатики на старшому ступені школи», «Організація навчання інформатики в школі», «Методичні аспекти використання ІКТ при реалізації інформаційно-діяльнісного підходу під час навчання інформатики» [4].

У Московському соціально-гуманітарному інституті для освітнього рівня бакалавр за напрямком «Педагогічна освіта» з профілю «Інформатика» предметом професійної підготовки також є курс «Теорія і методика навчання інформатики». Метою вивчення цієї дисципліни є формування методичної компетентності студентів у галузі теорії та методики навчання інформатики в школі. У ньому є окремий модуль (в останньому семестрі навчання) присвячений окремим питанням викладання інформатики в початковій школі.

Важливими й актуальними задачами цього модуля є:

- формування системи знань у галузі теорії та методики навчання інформатики в початковій школі;
- формування уміння розробляти власну методичну систему навчання інформатики в молодшій школі;
- аналіз, створення та доцільне застосування сучасних інформаційних і комунікаційних технологій та цифрових освітніх ресурсів для молодших школярів;
- здобуття досвіду організації навчального процесу з навчання інформатики в початковій школі й аналізу результатів навчально-виховної діяльності з метою її вдосконалення та підвищення кваліфікації.

Основним методом навчання та проведення практичних занять обрано метод проектів, коли студенти розробляють проекти—конспекти уроків різних типів. Обов'язковим для вивчення є аналіз існуючих навчально-методичних комплектів з інформатики та ІКТ для початкової школи.

Особливу увагу при вивченні методики навчання інформатики та ІКТ у початковій школі необхідно приділяти етапам перевірки знань. Тут важлива роль відводиться ігровим технологіям, таким як навчаючі ігри (ігри-вправи, дидактичні та рольові ігри), які сприяють засвоєнню теоретичних знань та методичних особливостей кожного навику, що відпрацьовується[3].

Про підготовку педагогічних кадрів у Солікамському державному педагогічному інституті розповіла І. Абрамова [1]. Предметна підготовка студентів включає три напрями:

- теоретичне вивчення інформатики та освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій у рамках курсів інформаційного циклу;
- методична підготовка;
- педагогічна діяльність у школі під час педагогічної практики.

Уміння одержати, збирати, кваліфікувати інформацію, необхідну для роботи в якості вчителя інформатики, формуються на заняттях з предмету «Інформаційні системи». У рамках курсів «Обчислювальна техніка» та «Програмне забезпечення» студенти здобувають предметні знання з теоретичних основ інформатики. Вони знайомляться з історією розвитку, вдосконаленням та перспективами розвитку обчислювальної техніки, а також з програмним забезпеченням, необхідним для навчання інформатики в початковій школі. Наприклад, ЛогоСвіти, ПершоЛого, Роботландія, Кід-Малюк.

Теоретичне вивчення основ загальної методики викладання інформатики в початковій школі включає в себе такі питання:

- історія введення інформатики в шкільний курс;
- методика навчання інформатики в початковій школі як один з напрямків розвитку педагогічної науки;
- цілі та задачі введення інформатики в курс початкової школи;
- зміст курсу інформатики в початковій школі;
- організація навчання інформатики в початковій школі [1].

Що стосується підготовки вчителів початкових класів у педагогічних закладах першого рівня, то розглянемо викладання курсу «Інформатика та методика навчання» в педагогічному коледжі Курганської області [5].

Цей курс увійшов у навчальні плани педагогічних технікумів, училищ, коледжів у 2003 році одночасно з введенням у початкову школу предмету «Інформатика». Ця дисципліна належить до дисциплін предметної підготовки і базується на вимогах державного освітнього стандарту середньої професійної освіти від 2002 року до мінімуму змісту та рівню підготовки випускників спеціальності 050709 — «Навчання в початкових класах».

Курс розрахований на 44 аудиторні години та 13 годин самостійної роботи; вивчається протягом 6 семестру (30 годин — 2 години на тиждень) та 7 семестру (14 годин — 1 година на тиждень).

Структура курсу складається з таких модулів:

- введення в дисципліну;
- роль та місце інформатики в початкових класах;
- загальне уявлення про програмно-методичні комплекси в початковій школі;
- формування базових понять інформатики;
- розвиток алгоритмічного мислення молодших школярів;
- методика проведення занять у комп'ютерному класі для початкової школи;
- застосування прикладних програм загального призначення в навчально-виховному процесі [5].

Висновки. Дослідивши питання підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання дисципліни «Інформатика» на теренах Російської Федерації, як у вищих навчальних закладах педагогічного спрямування, так і у середніх професійних закладах, ми можемо запозичити для впровадження на Україні деякі аспекти підготовки.

1. Процес навчання студентів має складатися з двох послідовних, взаємопов'язаних модулів: загальні теоретичні основи інформатики та безпосередньо методика викладання інформатики в початковій школі. На перший модуль має припадати загальна комп'ютерна підготовка студентів до використання засобів ІКТ у навчальному процесі початкової школи. Сюди включається вміння застосовувати текстовий редактор, редактор електронних таблиць, редактор презентацій та публікації (можна на основі програмного пакету Microsoft Office); навик роботи в мережі Інтернет та з електронною поштою; використання графічного редактора у викладацькій діяльності. Другий модуль має містити питання щодо особливості навчання інформатики молодших школярів. Звертається увага на санітарно-гігієнічні вимоги, врахування психолого-вікових особливостей учнів, використання особливих форм і методів роботи — в основному на ігровому аспекті під час навчання.

2. Обов'язковим елементом практичної підготовки є проведення уроків на базі початкової школи студентами під час різних видів практики. Бажано надати студенту можливість провести заняття на паралелі, для вироблення вміння корегувати процес навчання залежності від рівня знань та готовності дітей. Але початковим етапом може бути виконання студентами проектів — розробка конспектів уроків з інформатики з використанням різних технологій навчання.

3. У процес підготовки майбутніх учителів обов'язково потрібно включити питання

вивчення та методики застосування програмного забезпечення для навчання інформатики в початковій школі.

Література:

1. Абрамова И.В. Основные компоненты профессиональной подготовки будущих учителей информатики для начальной школы. /И.В. Абрамова // Электронный научный журнал «Вестник Омского государственного педагогического университета». [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://www.omsk.edu/volume/2007/methodics>.
2. Зуева Т.Г. Профессиональная подготовка будущих учителей начальных классов к преподаванию информатики с использованием активных методов обучения.
3. Пименова А.Н. Формирование методической компетентности будущих учителей информатики в области теории и методики обучения информатике и ИКТ в начальной школе. / А.Н. Пименова. — ГОУ ВПО «Московский государственный областной социально-гуманитарный институт», Коломна.
4. Рабочая программа с дисциплины Б.3.1.3 «Методика обучения и воспитания (информатика)», уровень основной образовательной программы: бакалавриат, для направления подготовки 050100.62 «Педагогическое образование». / Пузырная Е.В. - Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Алтайская государственная педагогическая академия» (ФГБОУ ВПО «АлтГПА»). - Барнаул. 2012.
5. Рабочая программа дисциплины «Информатика с методикой преподавания» для специальности 050709 — «Преподавание в начальных классах. / сост. Шацких А.В., - Главное управление Курганской области, - ГОУ СПО «Куртамышский педагогический техникум». —Куртамыш. - 2010. -40 с.

У статті висвітлюються питання ретроспективного та рівневого аналізу впровадження в навчальний процес педагогічних закладів дисциплін, направлених на підготовку майбутніх учителів до викладання інформатики в початковій школі. Розглядаються зміст навчальних модулів та форми роботи з різних предметів та різних рівнів підготовки: як у вищих навчальних закладах так і у середньопрофесійних. На основі проведеного аналізу зроблені висновки та сформульовані рекомендації щодо організації відповідного навчання в педагогічних закладах України у зв'язку з внесенням до навчальних планів відповідного напрямку підготовки.

Ключові слова: початкова освіта, підготовка майбутніх учителів, інформатика в початковій школі.

В статье раскрываются вопросы ретроспективного и уровневого анализа внедрения в учебный процесс педагогических учреждений дисциплин, направленных на подготовку будущих учителей к преподаванию информатики в начальной школе. Рассматриваются содержание учебных модулей и формы работы по разным предметам и разным уровням подготовки: как в высших учебных заведениях, так и в средних профессиональных. На основе проведенного анализа сделаны выводы и сформулированы рекомендации, касающиеся организации соответствующего обучения в педагогических учреждениях Украины в связи со внесением в учебные планы соответствующего направления подготовки.

Ключевые слова: начальная школа, подготовка будущих учителей, информатика в начальной школе.

In the article the role questions of retrospective analysis of level and implementation of the learning process of educational institutions courses designed to prepare future teachers to teach science in the elementary school. We consider the content of the training modules and forms of work in different subjects and different levels of training: as in higher education and in vocational. Based on the analysis and conclusions made recommendations concerning the organization of appropriate training in educational establishments of Ukraine in connection with the introduction into the curriculum relevant field of study.

Keywords: elementary school, the training of future teachers of informatics in primary school.